

ΙΣΙΔΩΡΟΥ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΟΚΤΩ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ

Οὐδένα βεβαίως τῶν μητροπολιτικῶν θρόνων τοῦ κλίματος Κωνσταντινουπόλεως ἐκόσμησαν κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς χρό-
νους τοσοῦτοι λόγιοι ἱεράρχαι ὅσοι τὸν τῆς Θεσσαλονίκης. Ἦδη
τὸν ἕβδομον αἰῶνα εὐρίσκομεν τοὺς ἁγιογράφους μητροπολίτας
Πλωτῖνον καὶ Ἰωάννην, εἰς οὓς ἐπακολουθεῖ τὸν ἕνατον αἰῶνα
ὁ γνωστότατος ὕμνογράφος καὶ συγγραφεὺς ὁμιλιῶν Ἰωσήφ, ὁ
ἀδελφὸς Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου. Τελευτῶντος δὲ τοῦ ἑνδεκά-
του αἰῶνος ἤχημασαν ὁ Μιχαὴλ Χοῦμνος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος
Βέστης, καὶ μεσοῦντος τοῦ δωδεκάτου ἐμφανίζεται ὁ ἐκ Μα-
ρωνείας μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Νικήτας, ὅστις, στοι-
χῶν εἰς τὰς περὶ ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν ἐνεργείας Μανουὴλ
τοῦ Κομνηνοῦ, ὑποστηρίζει αὐτὰς διὰ συγγραφῶν δικαιολογου-
σῶν τὸ λατινικὸν δόγμα. Ἰδιάζουσα δ' αἴγλη λαμπρύνει τὴν
Θεσσαλονικὴν διὰ τῆς εἰς τὸν θρόνον αὐτῆς ἀναρρήσεως τοῦ
πολλοῦ Εὐσταθίου, ὅστις εἶνε μετὰ τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ μαθη-
τῶν ὁ ἡγήτωρ τῆς δευτέρας μετὰ τὴν ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ
Πορφυρογεννήτου παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς Ἀναγεννήσεως τῶν
γραμμάτων. Ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ καὶ μέχρι σχεδὸν τῆς
ὑπὸ τῶν Τούρκων δουλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης ἀναδεικνύεται
πλειὰς ὄλη ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, διαχεόντων ἀπὸ τῆς
πόλεως ἐκείνης ὡς ἀπὸ ἀειρρύτου πηγῆς τὰ νάματα τῆς ὀρθο-
δοξίας. Ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς, ὁ Νεῖλος Καβάσιλας, ὁ Ἰσιδώ-
ρος, ὁ Γαβριήλ, ὁ Συμεὼν οἶνονεῖ ἐξ ὑπαμοιβῆς λαμπαδηφοροῦ-
σιν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας.

Τῶν συγγραφέων τούτων εἰς τῶν ἐλάχιστα μέχρι τοῦδε

γνωστῶν εἶνε ὁ Ἰσιδώρος Γλαβᾶς¹, ἀκμάσας περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος. Τοῦτου εἶνε ἐκδεδομένοι ἤδη μόνον τέσσαρες λόγοι εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ ὁῖ εἰς τὴν γέννησιν, εἰς τὰ εἰσόδια, εἰς τὸν εὐαγγελισμόν καὶ εἰς τὴν κοίμησιν². Ἀλλὰ πλὴν τῶν λόγων τούτων ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Ἰσιδώρου καὶ τὰ ἐξῆς· α') Μέθοδος τοῦ εὐρίσκειν τὸν κύκλον τοῦ Πάσχα (Ratio invenendi cyclum paschalem), ἣτις σώζεται ἐν φ. 45^a - 47^b τοῦ κώδικος F 79 sup. τῆς Ἀμβροσιακῆς βιβλιοθήκης. Ἄρχ. Ὁ χρόνος ἔχει μῆνας ιβ' καὶ ἡμέρας τξε'³· β') Ὑπομνήματα εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, σωζόμενα ἐν τινι κώδικι τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ⁴· γ') Περὶ τῆς ἀρχιερωσύνης Ἀνθίμου Οὐγγροβλαχίας ἐν φ. 54^b τοῦ κώδικος τῆς ἀγιορειτικῆς

¹ Καὶ ἄλλος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης πρὸ τοῦ Ἰσιδώρου ἔφερον ὁμοίως τὸ ἐπώνυμον Γλαβᾶς, βλέπομεν δὲ τοῦτον ἀρχιερατεύοντα ἐν Θεσσαλονικῇ περὶ τὰ 1339 καὶ 1340. Εἰς τοῦτον πικρῶς ἐγράφη ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Νικηφόρου Γρηγορά ἢ ἐπιγραφομένη «Τοῦ φιλοσόφου τῆ μητροπολίτη Θεσσαλονίκης τῆ Γλαβᾶ», ἣτις νῦν εὐρήσκει ἐκδεδομένη παρὰ τῆ *Migne* (*Patrologia graeca* Τόμ. ΡΜΘ' σ. 658). Ὅρθως ἦδη εἶχε εὐρίθει ὁ *Lequien* (*Oriens christianus* σ. 57), ὅτι δὲν ἤθρονατο νῦν ἀφῆρηται εἰς τὸν ἡμέτερον Ἰσιδώρον. Ὁ δὲ σεβασμιώτατος κ. Λουδοβίκος *Petit* (*Rechos d'Orient* Τόμ. Ε' σ. 57) πιστικώτατα θεωρεῖ αὐτὴν ἀποσταλίσαν εἰς τὸν ἀρχαιότερον ἐκείνον μητροπολίτην Θεσσαλονίκης τὸν Γλαβᾶν.

² Ἐξέδωκεν αὐτοῦς τὸ πρῶτον μόνον ἐν λατινικῇ μεταφράσει τοῦ Ἰωάννου Μαρτίου Καρσοφύλλη ὁ Ἰακώβιος *Marcellus* (*Marialis S. Isidori*. Ἐν Ρώμῃ. 1651). Τοῦτων δὲ τὸν εἰς τὰ εἰσόδια ἐπιπέλαθε λατινιστὴν ὁ *Cambesius* ἐν τῇ *Bibliotheca conciniatoria*. Ἐκ *Fabricius - Harles* *Bibliotheca graeca* Τόμ. I σ. 498. Ἑλληνιστὶ δ' ἐξεδόθησαν τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ *Vaticanus graecus 651* ὑπὸ τοῦ *A. Ballerini* (*Sylloge monumentorum*. Ἐν Ρώμῃ. 1851. Τόμ. Α' σ. 205 κ. ἐ., 418 κ. ἐ., Β' σ. 377 κ. ἐ., 597 κ. ἐ.), ἐξ οὗ πρέλαθεν αὐτοῦς ὁ *Migne* (*Patrologia graeca* Τόμ. ΡΑΘ' σ. 12-164), ὅστις λατινικὴν μεταφράσιν δὲν παρέθηκε, καθ' ἃ τὸ κατ' ἀρχὰς προετίθετο, τὴν τοῦ Καρσοφύλλη, ἅτε μὴ οὖσαν ἀκριβῆ.

³ *Martini - Bassi* *I manoscritti greci della Bibliotheca Ambrosiana*. Ἐν Μεδιολάνῃ. 1906. Τόμ. Β' σ. 1127.

⁴ Μνημονοῦσι τούτων ὁ *Sixtus Senensis* ἐν βιβλίῳ IV τῆς *Bibliotheca Sancta* κατὰ τὸν *Fabricius - Harles* ἐνθ' ἀν.—Ὁ *Montfaucon* (*Bibliotheca Bibliothecarum* Τόμ. Α' σ. 12 D) ἀναγράφει κώδικα ὡς σωζόμενον ἐν τῇ Βυτικανῷ.—Ὁ *Moroni* *Dizionario di Erudizione Storico-Ecclesiastica*. Ἐν Βενετίᾳ 1846. Τόμ. Λς' σ. 142, ἐν ἀρθρῷ *Isidoro*, συγγέων τὸν Θεσσαλονίκης Ἰσιδώρον πρὸς τὸν Ἰσιδώρον Ῥωσὶν τὸν μετασχόντα τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου καὶ ἐπειτα καρδινάλιον, προγράφει εἰς τοῦτον τὰ εἰς τὸν Λουκᾶν ὑπομνήματα.

μονῆς Ἰεθέρων¹. δ') Περὶ τῆς ἱερωσύνης Εὐγενικοῦ ἀναγνώστου ἐν φ. 55^β τοῦ αὐτοῦ κώδικος². ε') «Σύντάγμα ψηφοφορικὸν καὶ σύνοδος πανσελήνου, ἐκλεύσεις ἡλίου καὶ σελήνης εὗρεσις ἀκριβῆς» ἐν τῷ κώδικι 696 τῆς αὐτῆς μονῆς³ καὶ ἐν φ. 161 τοῦ κώδικος Reginae Svecorum 43 τῆς βατικανικῆς βιβλιοθήκης⁴. Ἄρχ. *Γινώσκειν σε χρὴ διὰ κύκλος τῆς σελήνης* τ') Ὁμιλίαι καὶ ζ') Ἐπιστολαί⁵.

Καὶ ὁμιλίαι μὲν τοῦ Ἰσιδώρου περιλαμβάνουσι ὁ Παρισιακὸς 1192, γεγραμμένος τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, εἰκοσι καὶ ἐννέα τὸν ἀριθμὸν⁶, ὁ Vaticanus graecus 651, τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, δεκαεξί⁷, ὁ Ἀμβροσιακὸς I 91 inf., τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος, ἐν φ. 1-62^β ἐπτὰ⁸, καὶ ὁ τῆς ἐν Ῥώμῃ Ἀγγελικῆς βιβλιοθήκης (Bibliotheca Angelica) 51, γεγραμμένος μεταξὺ τοῦ δεκάτου ἕκτου καὶ τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος, τὰς αὐτὰς ἐπτὰ⁹. Πλὴν δὲ τῶν κωδίκων τούτων ἡ ὁμιλία εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν περιλαμβάνεται ἐν κώδικι

¹ *Σπυρ. Η. Λάμπρου* Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου ἔρους ἐλληνικῶν κωδίκων Τόμ. Β' σ. 71.

² Αὐτόθι σ. 71.

³ Αὐτόθι σ. 207.

⁴ *Montfaucon* ἐνθ' ἀν. σ. 33 ἀρ. 892. — *Henr. Stevenson Senioris* Codices manuscripti graeci Reginae Svecorum et Pii PP II bibliothecae Vaticanae. Ἐν Ῥώμῃ. 1888 σ. 31.

⁵ Ἴδε περὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἰσιδώρου Θεσσαλονίκης καὶ *Labbaeus* Bibliotheca ecclesiastica σ. 246, 651.

⁶ *Omont* Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale Τόμ. Α' σ. 259 κ. 4.

⁷ *Krumbacher* Geschichte der byzantinischen Litteratur σ. 176. ἄλλ. μεταφρ. *Σωτηριάδου* Τόμ. Α' σ. 352.

⁸ *Martini-Bassi* ἐνθ' ἀν.

⁹ *Costantino Mues* Saggio dell'intero catalogo di centosei codici greci della Biblioteca Angelica in Roma. Ἐν Ῥώμῃ. Tipografia della Pace di Filippo Caggini. 1894 σ. 28 κ. 1. — *Franchi de' Cavalieri* e *G. Muccio* Index codicum graecorum Bibliothecae Angelicae ἐν τοῖς Studi Italiani di Filologia classica Τόμ. Δ' (1896) σ. 99 κ. 1. Ἴδε κατωτέρω τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐπτὰ τούτων ὁμιλιῶν, εἴτινες συμπίπτουσι πρὸς τὰς τοῦ Ἀμβροσιακοῦ κώδικος. καθ' ἃ ἐξάγεται ἐκ τῆς παρὰ *Martini-Bassi* ἐνθ' ἀν. ἀνακοινομένης ἀρχῆς αὐτῶν.

τῶν τοῦ Voss (Vossianus) τῆς ἐν τῷ ἔλλανδικῷ Λουγδούμφ βιβλιοθήκης¹ καὶ ἐν φ. 256 κ. ε. τοῦ Βιενναίου Theol. graecus XXXV². Σποράδην δὲ μνημονεύονται παρὰ τῷ Φαβρικίῳ ἄνευ μνείας τῶν κωδίκων ἐν οἷς περιλαμβάνονται πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀναγραφέντων λόγων εἰς τὰ γενέθλια τῆς Θεοτόκου ("Ἀρχ. Μωϋσῆς ἐκεῖνος, ὡ θάλασσα)³, εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν ("Ἀρχ. Εὐφρανθήτωσαν οἱ οὐρανοὶ)⁴ καὶ εἰς τὴν Κοίμησιν ("Ἀρχ. Εἰ δὲ οὐρανῶν κάλλος)⁵ καὶ ἄλλαι ὁμιλίας τοῦ Ἰσιδώρου, καὶ ἐπὶ εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν ("Ἀρχ. Ἀρρητα τῆς τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας)⁶, εἰς τὰ Φῶτα ("Ἀρχ. Νῦν ἡμέρα φωτογενῆς καὶ σωτήριος)⁷ καὶ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ("Ἀρχ. Καθάπερ τῇ ἱεροῦ τραπέζῃ)⁸.

Αἱ ἐν τοῖς διαφόροις ἀνωτέρω ἀναγραφῆσι κώδιξι περιλαμβανόμεναι ὁμιλίας τοῦ Ἰσιδώρου Θεσσαλονίκης πρέπει νὰ διεξακριβωθῇ κατὰ πόσον εἶνε αἱ αὐταὶ ἐν τισι καὶ πόσαι ἐν ὄλῳ ἐκκαθαρίζονται. Ζήτημα δὲ εἶνε καὶ ἂν τὰ Ὑπομνήματα εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν τὰ ὑπὸ τοῦ Sesto Senese καὶ τοῦ Montiaucou μνημονεύμενα⁹ εἶνε ἄλλο τι ἢ αὐταὶ αἱ ἀλλαχοῦ εὐρισκόμεναι ὁμιλίας αἱ ἀφορμώμεναι ἀπὸ χωρίων τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ. Ἄλλ' ὅπωςδῆποτε ἀνέρχονται εἰς ἱκανὸν ἀριθμὸν, καὶ κατὰ ταῦτα δὲν εἶχεν ἄδικον Εὐγένιος ὁ Νομοφύ-

¹ Catalogus librorum tam impressorum quam manuscriptorum bibliothecae publicae Universitatis. Ἐν Λουγδούμφ. 1716 σ. 42 ἀρ. 2. Πρβλ. *Fabricius - Harles* ἐνθ' ἄν.

² *Kollar Petri Lambecii Commentariorum Supplementum. Liber primus postumus.* Ἐν Βιέννῃ. 1790 σ. 261 κ. ε. — Πρβλ. *Fabricius - Harles* ἐνθ' ἄν. Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ περιλαμβάνεται μόνον ἡ Ἰσιδώρου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Εἰς τὴν σωτήριον καὶ κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λόγος.

³ *Fabricius - Harles* Τόμ. Ι' σ. 278.

⁴ *Fabricius - Harles* Τόμ. Ι' σ. 280.

⁵ *Fabricius - Harles* Τόμ. Ι' σ. 283.

⁶ *Fabricius - Harles* Τόμ. Ι' σ. 288.

⁷ *Fabricius - Harles* Τόμ. Ι' σ. 242.

⁸ *Fabricius - Harles* Τόμ. Ι' σ. 321.

⁹ Ἐπὶ ἀνωτέρω σ. 314 σημ. 4.

λαξ, ἐγκωμιάζων ἐν τῷ Συνοδικῷ τῆς ἐκκλησίας Θεσσαλονίκης τὸν Ἰσιδώρον ἐπὶ τῷ ὅτι καθ' ἡμέραν διὰ τοῦ λόγου καὶ τῶν συγγραφῶν παρεθάρρυνε τὸ ποιμνιον αὐτοῦ εἰς τὸν κατὰ Χριστὸν βίον¹. Καὶ ὑπὸ ἱστορικὴν δ' ἐποψιν εἶνε ἄξιαι μελέτης αἱ ὁμιλῖαι αὐτᾶς, ἐπειδὴ τινες αὐτῶν δὲν εἶνε ἄσχετοι πρὸς τὰ γεγονότα τῆς ἡμέρας. Ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος περιορίζομαι ἐκδίδων ἐνταῦθα τὸν πίνακα τῶν ἐν τῷ Ἀγγελικῷ κώδικι ἐν φ. VIII^ο—IX^ο περιλαμβανομένων εἴκοσιν, ὧν αἱ ὑπ' ἀριθμὸν ιζ', ιη' καὶ κ' εἶνε τῶν ἐκδεδομένων εἰς τὴν Θεοτόκον λόγων.

Ἦναιξ ἀκριβῆς τῆς παρούσης περικτίδος».

α. Πρώτη ὁμιλία τοῦ 3ου βιβλίου τοῦ ἀγίου Ἰσιδώρου εἰς τὸ τῆς 7^{ης} Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ. Τῷ ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηκῶν ἠπήντησεν αὐτῷ ἄνθρωπος τις ἐκ τῆς πόλεως».

β. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία. Τὸ ἄνθρωπος τις προσῆλθεν τῷ Ἰησοῦ, ὃ ἔνομα Ἰάειρος».

γ. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία. Τὸ νομικός τις προσῆλθεν τῷ Ἰησοῦ πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων».

δ. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία. Τὸ ἄνθρωπος τινὸς πλουσίου εὐφρόργισεν τὴν χώραν».

ε. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία. Τὸ ἦν διδάσκων ὁ Ἰησοῦς ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς Σάββασιν».

ς. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία εἰς τὸ ἀναγινωσκόμενον εὐαγγέλιον Τῆς Κυριακῆς τῶν ἀγίων πατέρων: [Τ]ὸ ἄνθρωπος τις ἐποίησε δεῖπνον (ἔπεται μέγα διαγεγραμμένον)».

ζ. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν σωτήριον κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

η. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία. Ῥηθεῖσα ἐν τῇ ἱερᾷ τῶν Φώτων ἑορτῇ».

¹ Πρὸς τῷ Δέοντι Ἀλλατίφ De Symeonum scriptis σ. 187: Ἰσιδώρου τοῦ ἐν μακαρίῃ τῇ λήξει γενομένου ἀγιοποιήτου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, τοῦ δευτέρου ἀσκήτου λαμπροῦ τὴν ποιμνίαν αὐτοῦ ταύτην καταηρωτίσαντος ταῖς καθ' ἡμέραν ἱεροῖς διδασκαλίαις καὶ εἰσηγήσεσιν καὶ κατὰ τὸν καιρὸν καὶ πρῶτον ποιμένα Χριστῶν τοῦ ποιμνίου πάντα τρόπον περροτικῶτος καὶ μακρῆς ὁδοπορίας ὑπεργυκόντος καὶ πάν εἰς τι θεῖον καὶ πρὸς σωτηρίαν ἐνάγον καὶ λόγοις διδάξαντος καὶ ἔργοις ἐνδειξαμένου καὶ τῷ ὅτι τοῖς ἐπ' ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ πρὸ αὐτοῦ διαλάμψασιν ἐξισωθέντος τοῖς ὅλοις αἰωνία ἡ μνήμη. Πρὸς, Krumbacher ἐνθ' ἀν. σ. 175. ἑλλ. μεταφρ. Σωτηριάδου Τόμ. Α' σ. 351.

«θ. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία τῆ μετὰ τῶν Φώτων Κυριακῆ. Τὸ ἀκούσα ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὁ Ἰωάννης παρέδωθη καὶ ἀναχώρησεν».

«ι. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία Τὸ εἰσερχομένῳ τῷ Ἰησοῦ εἰς τινὰ κόμην ἀπήντησαν αὐτῷ ὀκτώ λεπροὶ ἄνδρες».

«ια. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία [Τ]ὸ ἄνος τις προσήλθεν τῷ Ἰησοῦ περὶ ζῶν αὐτῶν καὶ λέγων, διδάσκαλε ἀγαθέ».

«ιβ. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία Τὸ ἐγένετο ἐν τῷ ἐγγίζειν τὸν Ἰησοῦν εἰς Περικχόν, τυφλὸς τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν».

«ιγ. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία Τὸ ἐνῆρχετο ὁ Ἰησοῦς τὴν Ἱερικχὸν καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ καλούμενος Ζακχαῖος».

«ιδ. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία, Περὶ ἐνώσεως πνευματικῆς καὶ κατὰ τῶν συγγενικῆς τρόπῳ συναπτομένων τοῖς εὐσεβέσι».

«ιε. Τοῦ αὐτοῦ, Κατὰ τῶν ἀθέσμων ἐνοουμένων τοῖς ἀσεδέσι».

«ις' Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία διαλαμβάνουσα ὅπως ἡ, περὶ ἐννεκα καὶ τὰ θεῖα ῥήματα τροφή ἐστὶ καὶ σύστασις ψυχῆς, καὶ ὅτι ὡς περ βῆλος τὰ ὄσα παρὰ τοῦ θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις προυτέθησαν καὶ διὰ τοῦ βραχέως ῥήματος, Τοῦ, Κύριε ἐλέησον οἰκειῶσθαι θεῷ καὶ φωτίζεσθαι, [κ]αὶ περὶ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἀγάπης καὶ παθῶν ἀποχῆς».

«ιζ. Τοῦ αὐτοῦ Εἰς τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου καὶ δεσποίνης ἡμῶν».

«ιη. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων».

«θ. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν».

«κ. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν κοίμησιν τῆς παναγίης Θεοτόκου».

Καὶ ὁ μὲν Πίναξ περιέχει τὰς ἄνω εἰκοσιν ὁμιλίαις, ἀλλ' ὁ βιβλιογράφος περιέλαβεν ἐν τῷ σώματι τοῦ κώδικος μόνον τὰς πρώτας ἑπτὰ, ἐπιγραφόμενας ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει ὡδε·

φ. 1^α. «Τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Ἰσιδώρου ὁμιλία εἰς τὸ τῆς Ἐ Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ Εὐαγγέλιον. Τῷ ἐλθόντι Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρητῶν, ὑπήντησεν αὐτῷ ἄνθρωπος ἐκ τῆς πόλεως».

Ἄρχ. Ἰατρῷ μὲν εἶπου τις ὑπήντησεν (ἐν τῇ φ. 1^α) ἐρχομένῳ.

φ. 27^α. «Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον τὸ Ἀνθρωπὸς τις προσήλθε τῷ Ἰησοῦ ὃ ὄνομα Ἰάειρος».

Ἄρχ. Ἀριστον μὲν οὖν καὶ πᾶσι τῶν ἀναγκάσιον.

φ. 52^α. «Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τὸ νομικὸς τις προσήλθε τῷ Ἰησοῦ περὶ ζῶν αὐτὸν καὶ λέγων».

Ἄρχ. Ζωὴν μὲν τὴν λυομένην.

φ. 78^β. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία Ἐν ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφρόρην ἐν γῆ χώρᾳ.

Ἄρχ. Νῦν ἀτεχνῶς καὶ σαφῶς τὰ παρόντα.

φ. 95^β. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τὸ ἐν διδασκῶν ὁ Ἰησοῦς ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς Σάββασι καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐν πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας.

Ἄρχ. Καθὼς ἐπιχερὸν καὶ καρπὸν προξένον πνευματικῶν.

φ. 117^β. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία εἰς τὸ ἀνγκινωσκόμενον Εὐαγγέλιον τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων πατέρων· τὸ ἀνθρώπος τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα καὶ ἐκάλεισε πολλούς.

Ἄρχ. Μαγίσται μὲν αἱ τοῦ θεοῦ περὶ ἡμᾶς δωρεαί.

φ. 143^β. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν σωτήριον καὶ κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἄρχ. Ἄρρητα τῆς τοῦ θεοῦ φιλοκθρωπίας ὑπὲρ ἡμῶν τὰ γνωρίσματα.

Εἶνε δ' ἅπασαι αὐταὶ αἱ ἑπτὰ ὁμιλίαι καθαρῶς κατηχητικαὶ· μόνον δὲ τὰ ἐξῆς χωρὶα εὐρίσκονται ἐν αὐταῖς ἔχοντα ὑπαινιγμούς εἰς σύγχρονα γεγονότα ἢ ἄλλως ἄξια σημειώσεως.

1 (Ἐν τῇ τρίτῃ Ὁμιλίᾳ φ. 67^β–69^β).

Διὰ τοῦτο νῦν ὀρώμεν ἀγαπήτοι καὶ τὰς συνεχεῖς συμφορὰς πικρῶς καθ' ἡμῶν ἐπιούσας, ἔτι τῆς τοῦ θεοῦ δυστάμενοι ἀγάπης πάσας τε τὰς αὐτοῦ παροριόμεν ἐντολάς· ὁ γὰρ μένων φησὶν ἐν τῇ ἀγάπῃ τὰς ἐντολάς μου τηρήσει· καὶ τὰς φθοροποιούς ἐκτελοῦμεν ἀμαρτίας, καὶ τοῖς ἐπιτάγμασι πειθόμεθα τοῦ παμπονύρου διαδόλου· ἐνθεν καὶ ὁ μνηστικακούμεν καὶ ἀλλήλοις φθονοῦμεν καὶ διαβάλλομεν καὶ ψευδόμεθα καὶ ἀρπάζομεν τὰ ἀλλότρια, καὶ παντοίοις ἄλλοις ἀτοπίμασιν ὑποπίπτομεν· δι' ἃ καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἐλεεινῶς ὑπετάγημεν, καὶ ἡμῶν οἱ μὲν ἀιχμάλωτοι πικρῶς ἔλκονται, οἱ δὲ τοῖς ἕϊφροι τῶν ἀσεβῶν ὀδυνηρῶς κατατέμνονται, ἡμεῖς δὲ οἱ μήπω τάχα ὀλοσχερῶς ὑπ' αὐτῶν ὀρπαγέντες ταῖς καθ' ἑκάστην ἀπειλαῖς καὶ τῇ τῶν φόρων ὑπὲρ δύναμιν καταβολῆς ὥσπερ τισὶν ἄλλοις πιεζόμεθα καὶ μαστιζόμεθα κολαστηρίαις· ἀπάντων δὲ τούτων αἴτιον τῶν δεινῶν τὸ τῶν θεῶν ὑπερορᾶν ἐντολῶν, μάλιστα δὲ τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης δύσχεσθαι· ταῦτό δὲ.

1. διατιθέτω 4. ταῖς ἀμαρτίας 7. ἀρπάζομεν 8. οἱ 9. 10. ὀδυνηρῶς 12. ὥσπερ τισιν πιεζόμεθα ἐν τῇ καιμένῃ, ἐν δὲ τῇ ἄλλῃ χειρὶ κατὰ τέρψιν, πιεζόμεθα 13. ἀπάντων 14. μάλιστα ταυτὸ

εἶπεν τοῦ θεοῦ ἐντεῦθεν καὶ κατ' ἀλλήλων μακρομένων δίκην ἐχωρή-
 σαμεν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐκόντες τοῖς ἀσεδέσι προῦδώκαμεν καὶ πολυ-
 πληθέσιν ἄλλοις περιεπέσαμεν δεινοῖς. Ἐὶ γὰρ τὴν αἰτίαν τῆς κατὰ
 τῶν Χριστιανῶν συντριβῆς ζητήσεις καὶ φθορᾶς οὐκ ἄλλην εὐρήσεις
 ὃ ἢ τὴν [τῆς] πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης διάστασιν. Ἐκείθεν
 γὰρ καὶ κατὰ τῶν ὁμοφύλων πολλάκις ἡμῖν πόλεμος συγκεκρότηται, καὶ
 πατέρες τὴν φύσιν ἡγνόησαν καὶ κατὰ παιδῶν θηρίων ἠμότερον διε-
 τέθησαν, καὶ ἀδελφὸς ἐξέστη τοῦ φυσικοῦ φίλτρου καὶ εἰς κοινὴν γασ-
 τήρ σαρκῶν μετέδωκε τῶν αὐτῶν, οὗτοι κατ' ἀλλήλιον δεξιάν ὀπλι-
 10 σαν, καὶ πάντα συνεσχέθη τὰ καθ' ἡμᾶς· καὶ νῦν ἐλευσίνως τοῖς ποσὶ
 συμπατούμεθα καὶ πιεζόμεθα τῶν ἀσεδῶν. Ἀπὸ γὰρ τοῦ μὴ τὸν ἀδελ-
 φὸν ἀγαπᾶν καὶ φιλεῖν τὸν θεὸν ἡγνόησαμεν, τῆς δὲ τοῦ θεοῦ χωρι-
 σθέντες ἀγάπης καὶ ὁρατοῖς καὶ ἀοράτοις παίγνιον γεγόναμεν πολε-
 μίαις. Ὅτι δὲ καὶ οὐρανὸν ὄραν ἔτι καὶ ἧλιον καὶ γῆν ἡμῖν πατεῖν
 15 συγκεχώρηται, τῆς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦτο μακροθυμίας καὶ οὐκ ἐξ ὧν
 ἡμεῖς πρὸς αὐτὸν νεύομεν. Ἄξιοι γὰρ ἀφ' ὧν πράττομεν καὶ τῆς τού-
 των ἐσμὲν στεριθῆναι ψυχαγωγίας καὶ προσέτι δίκην ὑποσχεῖν τὴν
 ἐσχάτην.

2 (Ἐν τῇ αὐτῇ τρίτῃ ὁμιλίᾳ φ. 73^a-^b).

Ἡ οὐχ ὄραξ ὅτι καὶ δένδρα μὴ ὑπὸ τὸ αὐτὸ καὶ ταῦτα εἶδος
 20 ὄντα ἀλλήλοις συνάπτομεν καὶ εἰς φιλίας ὥσπερ συνδέομεν, ὃ κατὰ
 κοινὸς φιλίασμα καλεῖται, καὶ καρπὸν ἀποτίκτουςιν.

3 (Ἐν τῇ αὐτῇ τρίτῃ ὁμιλίᾳ φ. 76^b-77^b).

Ἐὶ γὰρ ἃ τηρεῖν ἄψαυστά σοι προσήκε, τὰ θεῖα φημί ἀναθήματα.
 ταῦτα ὑπὲρ σῆς ἀφαιρῶν βοήθειας, ὡς φῆς, ἄλλοις εἰς τράπεζαν παρα-
 σκευάζεις, παραπλήσιόν τι ποιεῖς, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰατρὸς φάρμακον,
 25 ὃ καὶ τὸν ἀψάμενον χειρὶ καὶ τὸν γευσάμενον θανατοῖ, τοῦτο οἰκείαις
 χερσὶν εὐληφῶς τοῖς κάμνουσιν ὄραγεν, ἵνα τούτους λύσῃ τῆς νόσου.
 Οὔτε γὰρ τοῖς νοσοῦσιν ὁ ἰατρὸς ἐκείνος βοήθειαν χορηγήσει, καὶ
 ἑαυτὸν προσάπολλυσι. Λέγειν δὲ ἀναγκάζομαι ταῦτα δι' ἐκείνους ὅσοι
 τὸν δικαιοτάτον τούτον ὠθεοῖσι βασιλέα μετακινεῖν τὰ τῶν ἱερῶν. Τὴν
 30 γὰρ αὐτοῦ περὶ τὰ θεῖα σπουδῆν καὶ ὄσῃν τρέφει τὴν ἔφειν τὰ τῶν

2. προῦδώκαμεν 4. ἄλλην εὐρήσεις 7. ὁμοίτητον 8. εἰς 11. συμπα-
 τοῦμεθα ἐκ τοῦ συμπατούμεθα 12. ἡγνόησαμεν 19. ἢ 20. ἀλλήλοις
 22. προσήκε 26. εὐληφῶς ἐκ τοῦ εὐληφῶς 30. τούτων

ἐκκλησιῶν ἐπὶ μείζον ἀίρειν ἐν πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοτε θήλην πεποιήκε, παρίστησι δὲ τῶν φθασάντων οὐκ ἔλαττον καὶ ὁ πολὺς νῦν ἀγὼν ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Σώζοντος, τοῦθ' ὅπερ ἴστε, λέγω τὸ κτήμα τὸ πάλαι τῇ καθ' ἡμᾶς προσκυρωθὲν ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ· ὅν ὥστε τὸ ἴδιον τῇ ἐκκλησίᾳ παραμένειν ἐνεδείξατο, πολλῶν τῶν ἐν ἀξίαις προύχόντων ἀνθελεπόντων πρὸς ἕτερα. Εἰ δὲ καὶ μὴ τὰ κατὰ γνώμην ἑαυτοῦ ταχέως νῦν ἐτέλεσε, τοῦ καιροῦ τοῦτο βίσαμένον, ἀλλ' οὐ μικρὰ τῆς θεοφιλείας αὐτοῦ κἂν τούτῳ παρέχει γνωρίσματα. Ἐγὼ δὲ οὐτ' ἐλέγχειν ἀποστήσομαι τὰ θεομισῆ, εἰ καὶ τὴν γλωττιαν τὴν ἐμὴν ἐκτεμῖναις ἠπεύλησεν, οὔτε κηρύττων εἰς δύναμιν πύσομαι τὰ θεοφιλή. 10

Τούτῳ δὲ ὁ βέων ἐφεξῆς ἀπαράγραπτα μαρτυρήσει χρόνος, εἴπερ ἡμᾶς ὥδε μένειν καὶ ἔτι θεῖα κεκύρωκε ψήφος. . .

4 (Ἐν τῇ ἐβδόμῃ ὀμιλίᾳ φ. 131^β-132^α).

Ἐπειδὴ δὲ, ἀδελφοί, καὶ ἀγὼν ἡμῖν οὐ μικρὸς πρόκειται κατὰ τῶν ἀσεβῶν, νῦν εἴπερ ποτὲ ἀναγκαῖον φανῆναι μὲν τοὺς πρώτους ἢ τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν ἢ τοῦ σώματος βίωμην ἢ στρατηγίας ἐμπειρίαν 15 ἢ περιουσίας εὐπορίαν πρώτους περιφανῶς καὶ ἀπαραμίλλους πρὸς τροπαίων περιδόξων ἐπίδειξιν, τοὺς δ' ἐσχάτους τῶν καθ' ἡμᾶς μὴ κατὰ τοὺς ἀγῶνας ἀπολειφθῆναι τῶν πρώτων, ἀλλὰ φιλοτίμως διαναστῆναι τῇ τῶν γενναίων ἔργῳ τροπαιουχίᾳ. Οὕτω γὰρ καὶ οἱ πρότεοι καλῶς ἀπειληθέναι μαρτυρήσουσι τὸ πρωτεῖον ταῖς κατ' ἐξοχὴν κατ' 20 ἐχθρῶν ἀριστείαις, καὶ οἱ ἐσχατοὶ λαμπρῶς εἰς τὴν τῶν πρώτων ἀναυήσονται βαθμίδα τοῖς ἴσοις τῶν πρώτων κατορθώμασι τὴν αὐτὴν ἐκείνοις ἀνάρρησιν κομιζόμενοι.

Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ κατὰ τὰς ὀμιλίαις, ὧν θέλω ἐκδώσει ἀργότερον τὸ ὅλον κείμενον τῆς ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι 1192 εἰκοστῆς ἐβδόμης, (φ. 311^α-315^β) καὶ τῆς εἰκοστῆς ἐνάτης (φ. 320^α-322^β), αἵτινες ἐκ τῶν παρὰ τῷ Omont¹ ἐκδεδομένων περιλήψεων τῶν ἐπιγραφῶν, De gratiis agendis, dicta a. 1394 καὶ De pueris Amuratis jussu raptis, dicta a. 1395, ἐμφαίνονται περιέχουσαι ἀξίαν γνώσεως ὕλην.

2. παρίστησι 5-6. προύχόντων 6. ἐαυτῶ 8. θεοφιλείαις
11. τοῦ δε' ὅσθ 14. ἀσεβῶν εἴτερ ποτε 17. παραδόξων 18-19. ἀλλὰ
φιλοτίμως διαναστῆναι 21. πρὸς 22. βαθμίδα τῶν κατορθώμασι

¹ Inventaire sommaire σ. 260.

Αἱ δ' ἐπιστολαὶ τοῦ Ἰσιδώρου εἶνε ὀκτώ καὶ περιλαμβάνονται α') ἐν φ. 236^a-262^a τοῦ ὑπ' ἀριθ. 651 Vaticanus graecus, γεγραμμένου τὸν δεκάτον πέμπτον αἰῶνα, περὶ οὗ καὶ ἀνωτέρω ὁ λόγος¹, β') ἐν τῷ Ἀμβροσιακῷ κώδικι J 91 inf., φ. 63^a-78^b, τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος², γ') ἐν τῷ Ὀττοβονιανῷ κώδικι 379 τῆς βατικανικῆς βιβλιοθήκης, φ. 146-200, τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος³, δ') ἐν τῷ Ἀγγελικῷ κώδικι 51 φ. 169^a-224^b, γεγραμμένῳ μεταξὺ τοῦ δεκάτου ἔκτου καὶ τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος, περὶ οὗ καὶ ἀνωτέρω ὁ λόγος¹. Ταύτας δὲ παραθέτων ὅλας ἐνταῦθα, ἐπισυνάπτω ἐν τέλει τῆς ἐκδόσεως τινὰς παρατηρήσεις. Ἐλήφθησαν δ' ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν ἔκδοσιν μόνοι οἱ ἐν Ῥώμῃ κώδικες B (Βατικανικός) ὁ καὶ πάντων ἄριστος, O (Ὀττοβονιανός) καὶ A (Ἀγγελικός). Ὁ δὲ Ἀμβροσιακός, καθ' ὅσον δύναμαι νὰ κρίνω ἐκ μικροῦ δείγματος, δὲν παρέχει ἀξίας λόγου γραφὰς συντεινούσας εἰς βελτίωσιν τοῦ κειμένου. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε τοῦτο, ὅτι φέρει ἐν τῇ ᾧα διορθώσεις λέξεων κακῶς γεγραμμένων ἐν τῷ κειμένῳ.

¹ Ἐς ἀνωτέρω σ. 345 σημ. 7.

² *Martini-Bassi* I manoscritti greci della Biblioteca Ambrosiana Τόμ. Β' σ. 1127.

³ *Feron-Battaglini* Codices manuscripti graeci Ottoboniani Bibliothecae Vaticanae. Ἐν Ῥώμῃ 1893 σ. 193.

⁴ Ἐς ἀνωτέρω σ. 345 σημ. 9.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ
ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

1.

Εἰς τὸν μητροπολίτην Σερρών
κύριον Ματθαῖον τὸν Φακρασῆν

Ἐπιστολὴ α'.

Πανιερώτατε μητροπολίτα Σερρών καὶ ὑπέρτιμε, σεβασμιώτατε, θεϊότατε, ἐν Χριστῷ ὑπερήδιστε καὶ ποθεινότατέ μοι πάτερ, δέσποτα, ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ, θέομαι τοῦ παναγίου θεοῦ καὶ τὸ τίμιον καὶ θεόσωστον σῶμα τῆς σῆς ἀγιότητος κρείττον νόσου διατηρεῖσθαι τῆς παρὰ πολλῶν τῶν ἀφορήτων σχεδὸν αὐτῷ συμπιπτόντων ἀνιερῶν, ὃ ὡς εἶδος, φουμένης. Ὑγιαίνομεν καὶ ἡμεῖς τὸ δοκοῦν. Ταῖς γὰρ κοιναῖς αἰεὶ καὶ βαρυτάταις σύρρευσαις συμφοραῖς καὶ τῷ ἄλλως ἐξιτήλῳ τῆς ἐμῆς σωματικῆς ἐξεως οὐδέποτε ἀληθῶς ὑγιαίνομεν.

Τὰ γράμματα δεξάμενοι τῆς μεγάλῃς ἀγιωσύνης σου ἠνιάθημέν τε ὁμοῦ καὶ ἤσθημεν. Πρὸς μὲν γὰρ τὰ τῆς ἀίχμαλωσίας ἀπιδόντες δε- 10 νά, ὡς καὶ τὰ γράμματα ἐμήνυε, μᾶλλον δὲ πρὸ τῶν γραμμάτων αὐτὰ τὰ πράγματα ἐδίδασκε· τί γὰρ δουλείας, καὶ τοιαύτης, ἣ περιπέπτω- κας, ὀδυνηρότερον; σφόδρα ἐπλήγημεν τὴν καρδίαν καὶ πικρὸν ἐκ βάθους ἀνεπέμψαμεν στεναγμὸν καὶ θρηνοῦντες ἡμεν ἐπὶ μακρὸν καὶ

Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ Ἐπιστολαὶ τοῦ ἀγιωτάτου ἐπισκόπου θεσσα-
λονίκης A : λείπει BΘ

1. Ἐπιγραφὴ Ἐἰς τὸν μητροπολίτην σερρών πρ. ματθαῖον τὸν φακρασίον. Ἐπι-
στολὴ α' A : Τοῦ ἀγιωτάτου ἐπισκόπου θεσσαλονίκης εἰς τὸν μητρο-
πολίτην σερρών (θεωρημένον νεωτέρῃ χειρὶ εἰς σερρών) πρ. ματθαῖον τὸν φακρασίον
ἐπιστολὴ α' O : Εἰς τὸν σερρών κύριον ματθαῖον τὸν φακρασίον B

1. μητροπολίτα BΘA σερρών BΘ : σερρών ἐκ τοῦ μερῶν A 2. θεϊότατε
B : θεϊώτατε OA ποθεινότατέ BΘ : ποθεινώτατε A 5. ἀφορήτων BA : ἀφω-
ρήτων O ἀνιερῶν BA : ἀνιερῶν O 7. συρρεούσαις B : συρρεούσαις O : συ-
ρρεούσαις ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ πρὸ πρόσθετον η A 9. τὰ BA : τὰ O
σου ἠνιάθημεν B : σου ἠνιάθημεν O : ἠνιάθημεν A 10. τὰ τῆς B : τατῆς
OA 11. ἀνεπέμψαμεν BΘ : ἀνεπέμψαμεν A ἐπὶ μακρὸν O : ἐπιμακρὸν BA
NEOS ELLHNONHMENON TOM. Θ'. 23

δακρύνοντες. Ἐὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ τυχόντος ἡμῖν ὁμοδόξου χερστίν ἀπηνῶς
 ἐλκομένου πολυεπίων ἐκεῖνα πάσχομεν. ὅταν ὁ βαρβάρους ἐαλιωκῶς
 καὶ τῶν ὁμοδόξων ὁ πρῶτος ἡ καὶ διδασκάλων, ἔτι δὲ καὶ φίλων καὶ
 ἀδελφῶν, οὐ τῶν ἐκ σαρκὸς καὶ γήννης ἄλλης αἰτίας συναπτομένων,
 5 ἀλλὰ τῶν θεῶν πνεύματι συμφυσμένων, ἧν ὁ δεσμὸς ἀσυγκρίτως ἐκεί-
 νου τοῦ χοϊκοῦ κρείττων καὶ ὑψηλότερος, πρὸς δὲ καὶ τῶν ἀγῆθων
 πόνους ἐπιρρίπτειν τὸ σῶμα τραχέσι καὶ δουλικαῖς καὶ ἡθεσι βαρβα-
 ρικαῖς καὶ φωναῖς καὶ διαίτῃ προσομιλεῖν, τούναντίον δὲ μᾶλλον τῶν
 ἐλευθερίως ἐκ νέου καὶ εὐγενῶς ἄχρι πολλοῦ τῆς ἡλικίας παιδαγωγῆ-
 10 θέντων, ὅταν τοίνυν ὁ οὕτως ἔχων ὑπὸ χεῖρα γένηται τὴν αἰμοχαρῆ καὶ
 ἀγέπικλον, τί λοιπὸν πάσχειν τοὺς ὑπὲρ τούτου τοιαῦτα λογιζομένους;
 Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν τὰ τῆς λύπης παραίτια. Πρὸς δὲ τὸν καρπὸν σκο-
 πήσαντες, ὃν οἱ πειρασμοὶ χορηγεῖν εἰώθησι τοῖς πιεζομένοις, εἰς
 πνευματικὴν ἐστράφημεν ἡδονὴν καὶ τὴν πολυποικίλον ἐδοξάσαμεν τοῦ
 15 θεοῦ σοφίαν ὅπως προσκαίρων ἐνεκα πειρασμῶν τοῖς πρὸς τούτους
 δυνατῶς ἔχουσιν ἀρρητὰ καὶ αἰώνια ἀντιδίδωσιν ἀγαθὰ καὶ ὅπως μα-
 στιγοὶ μὲν μετρίως, εὐεργετῆ δὲ ἀμέτρως καὶ ἀφαίρει μὲν ἀξίαν καὶ
 βέουσαν δόξαν, ἀντιχορηγεῖ δὲ ὕψος θεῖον καὶ λαμπρότητα διακρίνου-
 σαν καὶ σῶμα μὲν πρὸς βραχὺ τήκει, αἰωνίως δὲ ψυχὴν λαμπρύνει
 20 καὶ ἀπλῶς ἐπάγει τὰ λυπηρὰ, ἵνα τὰ τέρποντα ἀντιδῶ, καθάπερ καὶ
 γὴν καλύπτει χιόνι καὶ εἰς ἀμορφίαν μεταποιεῖ, ἵνα μετὰ μικρὸν τῆ
 ποικιλομόρφῳ χροιά τῶν φυτῶν λαμπρὰν ἀπεργάσῃται καὶ ὠραίων.
 Ὡς γὰρ ἐπὶ δένδρου, ἐπειδὴν καὶ ὑετοῖς καὶ βολαῖς ἀνέμων καὶ χιόν-
 ος προσπαλάσῃ, τότε δείκνυται καρποφόρον, οὕτω καὶ ἐπ' ἀνθρώ-
 25 που, ὁπότεν κατ' αὐτοῦ χειμῶνα ὁ θεὸς ἐπαφῆ πειρασμῶν, τότε κατά-
 κομον τοῖς πνευματικαῖς τοῦτον προτίθησι καρποῖς. Πρὸς τοῦτο γὰρ
 καὶ ὁ θεὸς ἀφορῶν Ἰάκωβος «πᾶσαν, φησί, χαρὰν ἡγγήσασθε, ἀδελφοί
 μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις» καὶ «Μακάριος ἀνὴρ, ὃς
 ὑπομένει πειρασμὸν» καὶ «Ἐὶ ὀνειδίξεσθε, φησὶν ὁ κορυφαῖος Πέτρος,

1. δακρύνοντες B1 : δακρύοντες O 2. ἐλκομένου B : ἐλκομένου OA ἑα-
 λιωκῶς B : ἐαλιωκῶς OA 5. ἧν BO : ὡς A 6. κρείττων BO : κρείττων ἐκ
 τοῦ κρείττων A 7-8. βαρβαρικῶς B : βαρβαρικῆς OA 8. διαίτη BO : διαί-
 τῆς ἐκ τοῦ διαίτης A τούναντίον B : τουναντίον OA 10. αἰμοχαρῆ B : αἰ-
 μοχαρῆ OA 11. ἐπὶ τούτου BO : ἐπιρριπτότου A 13. πιεζομένοις B : πιε-
 ζομένοις OA 16. αἰώνια BA : αἰῶνια O 17. ἀφαίρει B : ἀταίρει OA
 19. σῶμα BO : σῶμα ἐκ τοῦ σώμα A πρὸς βραχὺ BA : πρὸς βραχὺ O
 21 (καὶ κατωτέρω) μεταμικρὸν BO : μεταμικρὸν A 24. προπαλαῖση BA :
 προπαλαῖση ἐκ τοῦ προπαλαῖση O 27. φησὶ B : φησὶν OA

ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι· καθὼς γὰρ κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασι χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι. Ἐγὼ γὰρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς ἢ κλέπτης ἢ κκλοποιὸς ἢ ὡς ἀλλοτριεπισκόπος· εἰ δὲ ὡς Χριστιανὸς μὴ κίσχυ- νέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ὅτι μετὰ μικρὸν κο- μιῖται τὸν ἀμάρτανον τῆς δόξης στέφανον. Ταῦτα δὲ οὐ παρ' ἑαυ- τῶν κηρύττουσιν οἱ ἄγιοι, ἀλλὰ παρὰ τοῦ κοινοῦ παιδευθέντες διδα- σκάλου. Οὗτος γὰρ καὶ μακκρίους καλεῖ τοὺς ὀνειδιζομένους καὶ διω- κομένους καὶ λοιδορουμένους ἕνεκεν αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ὑδρωῆς ἔπαθλον σαφέστατα προαναφώνει, λέγων «Χαίρετε 10 καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Οὕτω γὰρ ἐδώξαν καὶ τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν. «Οἱ τοίνυν <οἱ> κατὰ τὴν σὴν ἀγιότητα πάσχοντες καὶ μακάριοι καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους προ- φήτας καὶ πολὺν ἔξουσιν ἐν οὐρανοῖς τὸν μισθὸν καὶ χαρὰν καὶ ἀγαλ- λίαςιν. Πῶς οὐ χαίρειν καὶ τούτους εἰκὸς καὶ τοὺς φιλοῦντας αὐτούς; 15 Διὰ ταῦτα ὡν τὴν μνήμην τὰ γράμματα ἔτεκε τὰ σὰ καὶ εὐφράνθη- μεν καὶ μακάριον σε νομίζομεν τῶν δεσμῶν καὶ τῆς δουλείας ἣ προσ- παλαίεις· δι' ἣν τῆς αἰωνίου κληρονομήσεως ἐλευθερίας σὺν τοῖς δι- καίοις καὶ προφήταις. Εἰ γὰρ τοῖς πολλὰ παθοῦσιν ὑπὲρ δικαιοσύνης τῶν ἐσομένων ὁ θεὸς ἀγαθῶν κοινωνεῖ, διότι λοιπὸν τῆς ἀδικαδόγου 20 χαρᾶς ἄξιόν σε κέκρικεν ὁ δεσπότης, διὰ τοῦτο καὶ τοῖς παρούσιν ἐμπεσεῖν συνεχώρησε πειρασμοῖς.

Οὐκοῦν χαῖρε, σεβάσμιε δέσποτα, καὶ μὴ ἀθύμει ταῖς τῶν χαλεπῶν ἐπιφοραῖς. Εἰ γὰρ καὶ λογισμὸν ἀνθρώπινον συνεινεγκεῖν δεῖ, ὑπὲρ τίνος λυπεῖσθαι χρή· ὅτι δόξαν ἀνθρωπεῖαν ἀπώλεσας; Ἄλλ' οὐ συνδιατω- 25 νίσαι αὐτῇ σοὶ ἔμελλε· διότι «πᾶσα, φησὶ, σὰρξ ὡς χόρτος καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε, τὸ δὲ ῥῆμα Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα». Τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ἡμᾶς ἐγὼ νομίζω, τὸ Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε ὅτι

4. χριστιανὸς BO : χριστιανὸς A 8. ὀνειδιζομένους B : ὀνειδιζομένους
OA 8-9. καὶ διωκομένους B : λείπουσιν OA 10. προαναφώνει BO : προ-
αναφώνει ἐκ τοῦ προαναφώνησιν A 11. οὕτω BA : οὕτω O 12. πρὸ BO :
πρὸς A 13. καὶ κατὰ BO : καὶ καὶ A 19. ἕνεκεν δικαιοσύνης BO : ἕνεκεν δι-
καιοσύνης A 21. ἄξιόν BO : ἄξιον A διὰ τοῦτο BO : διατοῦτο A, κέκρικέμεν
δὲ συνήθως ἐν ἅπασιν τοῖς κώδικεσιν διατοῦτο ἢ διατοῦτο 25. ἀπώλεσας B : ἀπώ-
λειας OA 26-27. ὡς χόρτος καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξη-
ράνθη ὁ χόρτος B : ὡς χόρτος OA 28. δὲ BA : δὲ O

ἔμισθός ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἄλλως τε καὶ δόξα μὲν ἄνθρωπον
 ἐνίοτε διαφθείρει διὰ τὴν ἀγέσσεως ἀγαλίνωτον, δεσμὰ δὲ οὐδαμῶς
 ἔ γάρ ἐλευθέρως τῆδε κάκειος μεταπηδῶν ἔστιν ὅτε καὶ εἰς κρημνὸν
 ὄλισθαίνει, ὃ δὲ κατὰ χώραν δεσμευθεὶς οὐκέτι τὸν ὄλισθον δέδοικεν.
 5 Ἔτι δὲ καὶ δόξα ἀληθῆς ἢ τῶν ἐκλεκτῶν καὶ ἀγίων κοινωνία, δεσμὰ δὲ
 καὶ στρεβλώσεις καὶ λιμὸς καὶ δίψα καὶ αἴτιμοι περιαγωγαὶ τὰ τῶν
 ἀγίων πύγματ' α. Καὶ σὺ οὖν πληροφορήθητι, κάλλιστε δέσποτα, ὡς
 εἶπερ ἐκεῖνι, τῆ δόξῃ τὸ ζῆν συνεμέτρεις, οὐδ' ἂν οὕτω περίδοξα ἐτύγ-
 10 χασε καὶ σφραγὰ τὰ κατὰ σέ, ὥσπερ ἐκ τῆς δοκούσης διαλάμπει νῦν
 ἀδοξίας. Ἀλλὰ λυπεῖσθαι ἔχεις ὅτι σου τῆς ζωῆς ἀφῆρέθη τι παρὰ
 τῶν μαστίγων; Καὶ μὴ οὐκ ἔμελλε παραρρυῆναι τῶν μαστίγων ἄνευ;
 Ἡδία γάρ φησὶν ἔστιν ἡ ζωὴ ἡμῶν; ἀτιμὴ γάρ ἐστιν ἡ πρὸς ὀλίγον
 φαινομένη, ἔπειτα ἀφανιζομένη· καίτοι γε οὐδὲ ἀφελεῖν τις δύναται
 τὴν ἡμετέραν ζωὴν παρὰ τὸν θεῖον ὄρον, κἄν τὰ δεινότερα ἐπινοήσῃ.
 15 Ὅθεν οὕτω τοῦ ζῆν ἐστέρησαι ταῖς μαστίξι, καὶ τούτων ἔξεις ἐκεῖ τὴν
 καλλίστην ἀντίδοσιν. Ἀλλὰ τροφῶν εὐχρηστοτέρων καὶ ἱματίων ἀπα-
 λωτέρων καὶ πολλῶν ἀκολούθων λυπεῖ στέρησις; Ἄλλ' εἰ μὲν δίχα
 τούτων οὐδὲ ζῆν ἡμῖν προῦκειται, ἀνικρὸν ἦν ἂν ἡ στέρησις· νῦν δὲ
 ζῶμεν κάκεινων ἀπόντων καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῶν παρόντων. Οὐκοῦν
 20 οὐ τῶν ἀνγκυαίων γέγονε στέρησις, ἀλλὰ τῶν περιττῶν, ἀφ' ὧν καὶ
 κίνδυνος ὑφέρπει πολλακίς ἐπὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ψυχῆς. Ἐπειτα καὶ διὰ
 τὴν τῶν ἐπικινδύνων τούτων στέρησιν τερπνῶν ἄλλων ἀπόκειται ἀμοι-
 δῆ. Ἔως μὲν γάρ ἂν τῶν δοκούντων ἀπολαύωμεν τερπνῶν, οὔτε τῶν
 ἀληθινῶν ἀξιούμεθα καὶ τοῖς λυπηροῖς περιπίπτομεν. Ἐπεσθαι γάρ
 25 φησὶν τοῖς τερπνοῖς εἴωθε καὶ τὰ λυπηρὰ, ἀποβαλλόμενοι δὲ ἐκεῖνα
 τῆς ἀληθινης ἐπιτύγχάνομεν εὐφροσύνης. Ἡὼς οὖν ἐπὶ τούτοις λυπεῖ-
 σθαι δίκαιον, ἄπερ οὔτε < τὰ > παρόντα βελτίω τὴν ψυχὴν ποιεῖ καὶ
 ἀπόντα βασιλείαν οὐρανῶν προξενεῖ; Ἄλλ' ἀνικρὸν ὃ τῆς δουλείας

2. ἐνίοτε BA : ἐνίοτε O 3. τῆδε BA : τῆδε ἐκ τοῦ τῆδε O κάκειος BO :
 κακειος O 4. ὄλισθαίνει BA : ὄλισθαίνει O 6. Μετὰ τὸ στρεβλώσεις ἔπον-
 ται καὶ λιμὸς καὶ δίψα καὶ δίψα καὶ αἴτιμοι περιαγωγαὶ τὰ τῶν ἀγίων κοινονῆ
 διεγραμμένον διὰ στιγμῶν κάτωθεν A περιαγωγαὶ B : περιάγωγαὶ OA
 10. τι AO : τί A 10-11. παρὰ τῶν μαστίγων BA : παραιωνμαστίγων O
 12. φησὶν ἔστιν BOA προσολίγον BOA 13. ἔπειτα BA : ἔπειτα O
 14. παρὰ τὸν BOA τὰ δεινότερα BA : ταδεινότερα O 18 (καὶ κατωτέρω). προῦ-
 κειτο BOA στέρησις BO : στέρησις ἐκ τοῦ στέρησις A 23. ἀπολαύομεν B :
 ἀπολάβομεν O : ἀπολάβομεν A 24. καὶ BO : καὶ καὶ διεγραφέντος τοῦ πρώτου A
 γάρ B : γάρ OA 25. φῆ B : φησὶν OA 26. ἀληθινῆς BA : ἀληθινῆς O

ζυγός; Ἄλλ' οὐδέν ἐστι πρὸς τὴν ἀντημισθίαν. Οὐ γὰρ ἄξια τὰ πα-
 θήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς
 ἡμᾶς. Καὶ σὺ μὲν ἑσθίας ἀνθρώπων πρὸς οἰκοδομίαν ποιοῦντι καὶ πηλῶ
 καὶ φόρτοις ἑλκῶν ἄλλων πιεζομένῳ, ἵνα μετ' ὀλίγον λαμπρὰν οἰκίαν
 οἰκοδομήσῃ, ἐξαιεῖ ταύτη ἀναπαύομενος καὶ χαίρων· οἱ δὲ μὴ κατὰ σέ 5
 τῆ δουλείᾳ κακουχούμενοι ἀνθρώπων εἰσὶ παραπλήσιοι ἀπόνως ὑπνώ-
 τουντι καὶ μηδένᾳ περὶ οἰκίας ποιουμένη λόγον, ὅν μετὰ βραχὺ καύ-
 σον φλογώδης καὶ κρύος ἀνύποιστον ἀφόρητα διγνεκῶς πικρανοῦσι.
 Πῶς οὖν, εἰπέ μοι, τῶν εἰρημένων μακαριστότερος; Παντί που δῆλον
 ἔστις. Εἶτα οὐδὲ παρὰ τῶν ὁμοφύλων τὰ παρόντα πάσχεις ἀνιαρὰ καὶ 10
 οἰκείων, ἀλλὰ τῶν φύσει πολεμίων, ὃ δὴ καινὸν οὐδέν· λίαν μὲν γὰρ
 ἀλγευτὸν ἐκεῖνο, ὅταν τις παρ' ὧν εὐεργετηθεὶς ἐχρῆν τὰ τῶν ἐχθρῶν
 ὑπομένη, τὸ δὲ μαστιγοῦσθαι παρὰ τῶν ἐναντίων, τοῦτο τῶν ἀκολού-
 θων. Πόσοι δὲ τῶν ἁγίων παρὰ τῶν ὁμοφυῶν καὶ ὁμοτρόπων καὶ πολ-
 λάκις εὐπαθόντων μαστιγὰς ἐκαρτέρησαν; τοῦτο γὰρ οὐ μόνον διὰ 15
 τὸν πόνον λυπεῖ τοὺς πάσχοντας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν μα-
 στιγούντων. Ἄλλ' οἶμαι καθάπερ ὅτι σε ἱκανὸν πρὸς καρτερίαν εἰδώς
 ὁ θεὸς τοῖς παροῦσιν ἐπέρριψε πειρασμοῖς, οὕτως ὅτι καὶ καλὴν ἀνα-
 στροφὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔξεις προεγνωκῶς τῆς παρ' αὐτῶν συνεχώ-
 ρησε πειραθῆναι μαστιγῶς, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλώσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, 20
 ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύσαντες, δοξάσωσι τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπι-
 σκοπῆς. Ὡστε καὶ ὑπὲρ τούτου δίκαιον χαίρειν καὶ τῷ θεῷ τὴν εὐ-
 χαριστίαν ἀνάγειν, ὅς πολλαχόθεν πολυπληθῆ τὰ σπέρματα τῆς πνευ-
 ματικῆς καταβάλλεται καρποφορίας.

Ἄλλ' οἶδα μὲν ὡς οὐ μακρὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ περιττὰ τὰ εἰρημέ- 25
 να. Πρὸς γὰρ τηλικούτον ἱατρὸν οἶον τὴν σὴν ἱερότητα ποῖον ἂν τις
 δείξειε φάρμακον, ὃ μὴ ἐφευρεῖν καὶ παρ' ἑαυτοῦ δύναται; Ἄλλ' ὅμοιος
 τὸ πνευματικὸν καὶ πρὸς ταῦτα ἠγάγκασε φίλτρον, ἐκεῖνο λογισαμέ-

1. ζυγός B : ζυγος OA οὐδέν BA : οὐδέν O 4. πιεζομένῳ B : πιεζο-
 μένω BA (καὶ κατωτέρω). μετ' ὀλίγον BOA 5. ταύτην OA : ταυτην A οἱ BA :
 οἱ O 6. εἰσὶ O : εἰσι BA 7. μεταβραχὺ BOA 10. οὐδὲ BO : λείπει A
 11. φύσει B : φύσει OA δὴ BA : δὴν O 12. διὰν BOA 13. μαστι-
 γοῦσθαι παρὰ τῶν BA : μαστιγοῦσθαι παρατῶν O 16. ἀπώλειαν B : ἀπόλειαν
 OA 17. εἰδώς BA : εἰδῶς O 19. προεγνωκῶς BO : προεγνωκῶς A
 20. καταλαλώσιν BO : κατάλαλώσιν A 23. πολλαχόθεν B : πολλαχόθεν OA
 25. μακρὰ B : μακρὰ ἐκ τοῦ μακρῶν A : μακρῶν O 26. τηλικούτον BO :
 τηλικούτον A ἂν B : ἂν BA 27. δείξειε BO : δείξειε ἐκ τοῦ δείξει μεθ' ἑ
 τ διαγεγραμμένον A

νοὺς ὡς καὶ ἱατροὶ τῷ κάμνεντι πολλακίς ἱατρῶ τὰ παρ' ἑαυτῶν συνεισφέρουσιν, οὐχ ὡς ἀγνοῦντος τὴν ἱατρείαν τοῦ πάσχοντος, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸ φιλάδελφον ἐπιδείξωνται καὶ τὸ ἐλλείπον διὰ τὴν νόσον ἀναπληρώσωσιν. Ὁ γὰρ κάμνων τὰ τῶν ὑγιαίνοντων διασώζειν οὐ δύναται.

Περὶ δὲ τοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ, τοῦ παπᾶ κῆρ Θεογνώστου, ἐπειδὴ τοῖς πάντα ἀρίστοις ἀγίοις μου πατράσι καὶ συνοικῶν ἦν καὶ παρ' αὐτῶν διδασκόμενος, οὐδὲν ἐλείπετό τι πρὸς στηριγμὸν αὐτοῦ τῶν ἐξ ἡμετέρας προσθήκης· τῇ σῇ δὲ ὁμῶς ἐντολῇ παιθόμενοι κατὰ τὸ δυνατόν τυνεδαλλόμεθα. Περὶ δὲ τοῦ ἐξαδέλφου σου πληροφορήθητι ἐν Κυρῆῳ, ὅτι οὐκ ἀφιλίας ἦν τὸ μὴ προσρήματος μνημονεῦσαι φιλικῶς πρὸς τὴν σῆν ἱερότητα, ἀλλ' εὐλαβεῖας μᾶλλον καὶ αἰδοῦς. Ἐπειδὴ γὰρ οὐχ ἱκανῶς εἶχε καὶ τρόπον ἄλλον μετὰ τῆς προσρήσεως ψυχαγωγῆσαι, διὰ τοῦτο σιωπῶν ἦν, ὁμοίως μήποτε τὴν φωνὴν ἐκείνην ἀκούσῃ. Ἦ τὸ ὄφελος ἔταν εἴπητε Ἰπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δότε δὲ τοῖς χρήζουσι τὰ ἐπιτήδεια. Πλὴν εἴ τι κἂν τούτῳ ἦμαρτε, νῦν μὲν ἀξιοὶ τυχεῖν τῆς παρὰ σοῦ συγχωρήσεως, ἐπίσταται δὲ καὶ κανόνα καὶ σκῶμμα βραστάσαι, εἴ σε μόνον ἐλεύθερον ἴδοι.

Ὁ παντοδύναμος Κύριος ἀξιῶσαι ἡμᾶς ἀλλήλους ἴδειν ἐν πνευματικῇ εὐφροσύνῃ κατὰ τὸ πανάγιον αὐτοῦ θέλημα· αἱ ἄγιοι εὐχαὶ τῆς μεγάλης ἀγιωσύνης σου εἴσχον μεθ' ἡμῶν. Μὴ κατὰ βούλῃσιν δυνάμενοι καὶ ὡς ἐχρῆν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀλλ' οὖν ὡς ἡμῖν δυνατόν, μικράν σοι συνεισφέρομεν παραμυθίαν μετ' εὐχῆς ὀλοφύχου· ἡ δὲ ἔστι νομίσματα [τρία], δοθείσα τῷ παπᾶ κῆρ Θεογνώστῳ.

2. ἀγνοῦντος BA : αγνοῦντος O 3. ἐπιδείξονται B: ἐπιδείξομεν BA
 3-4. ἀναπληρώσωσιν BO : ἀναπληρώσωσι A 4. ὑγιαίνοντων BO : ὑγιαίνοντων
 ἐκ τοῦ ἡγιαίνοντων A 6. κῆρ BA : κηρ B Μετὰ τὸ θεογνώστου ἔπονται
 ἐπειδὴ εἰς πάντα ἀφ' ἐπιγεγραμμένῃ A 7. ἐπειδὴ B : ἐπὶ δὲ A 8. ἐλείπετό
 τι BO : ἐλείπετο A 9. τῶν BA : τὸν O 11. ἀφιλίας BA : ἀφιλίας O
 προσρήματος B : πρὸς ῥήματος OA 15. ἰπάγετε BA : ἰπαγετε O 16. δότε OA :
 δῶτε B ἐπιτήδεια BA : ἐπιτήδεια O 17. κἂν B : κἂν OA ἡμαρτε B :
 ἡμαρτεν OA 18. σκῶμμα BO : σῶμα A 19. ἴδοι BO : εἶδ' (ἐπιγεγραμμέ-
 νον) ἴδοι A 20. κύριος ἀξιῶσαι BO : θεὸς ἀξιῶσαι A 23. ἡμῖν BA
 ἡμῖν O 24. ἡ δὲ BO : εἶδ' ἐστὶ (ἐπιγεγραμμένῃ) ἡ δὲ A 25. τρία ἔγραψα
 κανὸν ὡσαύτ' τεσσάρων γραμμῶν B : λείπει ὅπως ἔνευ κενῶ OA

2.

Εἰς τὸν κύρ Φιλότηον τὸν Νεαμονίτην.

Ἀγαπήσει τοῦ θεοῦ ἠγαπημένε μοι ἐν Χριστῷ κύρ Φιλότηε, τὸ
 συμβῆν ἕξαι τῇ σῇ ἀγάπῃ μέσης τῶν πίστευσον καθήψατο τῆς καρ-
 δίας καὶ ὑπερβαλλόντως ἐλύπησε πλὴν ὡς θεοῦ συγχωρήσαντος φέ-
 ρομεν, κἂν ἀγιωτάτων εἶναι δοκῇ καὶ πικρότατον, εἰδότες, ὅτι τὰ ἐκ
 θεοῦ πάντα λυσιτελεῖ ἔστι καὶ συμφέροντα, εἰ καὶ μεθ' ὑπερβολῆς ἔχει ὁ
 τὸ ἀγῆδες καὶ ἐπώδυνον. Ἐνθυμίζω δὲ πρῶτον τὴν σὴν ἀγάπην, ὅτι ἡ
 κατὰ Κύριον συνοδία σοι συνοδία καὶ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνιῶνται καὶ
 ὑπὲρ πάντα προθύσι καὶ σπουδάζουσι τὴν σὴν ὑγίαν καὶ, εἰ τὴν δυνα-
 τὸν εἰς ὑγίαν σε ἐπανελθεῖν, εἴπερ ἕκαστος αὐτῶν ἀφελὼν τι τῶν ἐαυ-
 τοῦ μελῶν προζέθηκε τῇ σῇ ἀγάπῃ, μετὰ πολλῆς ἂν καὶ τοῦτο ἐποίη- 10
 σαν προθυμίας καὶ χαρᾶς. Οὕτω σε φιλοῦσιν· οὕτω τὴν σὴν προθύσιν
 ὑγίαν. ἐπεὶπερ τὸ ζημιωθῆναί σε μέλους ἐστὶν αὐτοῖς σχεδὸν ἀφί-
 ρεσις τοῦ ἀναγκαιωτάτου. Τοῦτο καὶ αὐτὸς εἰδὼς, ἀδελφέ, ἡδέως δέ-
 χου τὰ παρ' αὐτῶν γινόμενα, κἂν χεῖρας δίσωσι, κἂν πόδας, κἂν
 ἕλον καθεῖρξωσι, κἂν ὅτιοῦν ἄλλο τῶν ἀγῶν ἐνδείξωνται. Ταῦτα γὰρ 15
 οὐκ ἀπὸ γνώμης ἐχθραίνουσι, ἀλλὰ καὶ λίαν φιλοῦσι. Ἐξάγει δὲ
 αὐτοὺς εἰς τοῦτο ἡ τῆς νόσου τυραννίς, ὅτι τοιούτων αὐτῇ δεῖται φαρ-
 μακῶν καὶ οὐκ ἄλλων καὶ ὡς, ἐὰν μὴ ταῦτα γένηται, οὐκέτι τὴν σὴν
 ἐπανελθεῖν ἐλπίσουσιν ὑγίαν, οὐκέτι ζῶντα τὸν καλὸν ἔξουσι Φιλό-
 θεον. Μὴ λυποῦ τοίνυν διὰ ταῦτα, ὅταν, μικρὸν ὑποχωρούσης τῆς νό- 20
 σου, τῶν λυπηρῶν ἐκείνων εἰς αἰσθησὶν ἔρχῃ, φέλει δὲ μᾶλλον τοὺς
 ἀδελφοὺς τῆς σῆς κηδεμονίας ἐνεκεν, καὶ τῷ θεῷ χάριτας ὁμολόγει,
 ὅτι τοιούτων ἔτυχες ἀδελφῶν, ὧν ἀπόντων ἄλλο τι συνήντησεν ἂν σοι
 βαρύτερον. Ταύτην οὖν περὶ τῆς σῆς θεοφιλοῦς συνοδίας ἔχε τὴν δό-
 ξαν, ἐμοὶ πειθόμενος, ἀγαπητὲ ἀδελφέ. 25

2α. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ : Εἰς τὸν ΒΑ : Ἐπιστολὴ εἰς τὸν Θ
 1. ἠγατημένε ΒΑ : ἠγατημένε Θ 4. ἀγιωτάτων Β : ἀγιωτάτων ΘΑ
 5. ἐπερβολῆς ΒΑ : υπερβολῆς Θ 7. συνοδία ΒΘΑ 8. ὑγίαν Β : ὑγίαν ΘΑ
 10. τῇ σῇ ΒΑ : τῆσθ Θ μετὰ πολλῆς ΒΘ : μεταπολλῆς Α 12. ζημιωθῆ-
 ναι ΒΘΑ 13. ἡδέως ΒΑ : ἡδέως Θ 15. ὅτιοῦν ΒΘ : ὅτιοῦν Α : ὅτιοῦν Θ
 16. ἀπὸ γνώμης ΒΑ : ἀπογνώμης Θ 18. ἐὰν Β : ἐὰν ΘΑ 19. τὸν κα-
 λὸν ΒΘ : τὸν καλὸν ἐκ τοῦ τῶν καλῶν Α ἔξουσι ΒΑ : ἔξουσι Θ 21. αἰσθη-
 σαι ΒΑ : αἰσθησθαι Θ 23. ἔτυχες ἐπιγραφῆ : ἔτυχεν ΒΘΑ ἄλλο ΒΘΑ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Ἐνθυμίζω δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι μὴ πολλὴν ἔχε τὴν ἀθυμίαν μηδὲ σφόδρα καταδαπτίζω τοῖς τῆς λύπης λογισμοῖς. Τὸ γὰρ ὑπερβάλλον τῆς λύπης ἱκανὸν ἐστὶ καὶ μόνον νόσον ἐπανεγκεῖν. Ἐγὼ καὶ τοῦτο νομίζω ὡς αὐτὴ ἡ νόσος ἐκ μικροφυχίας σοι προσέβαλε καὶ πολλῆς ἀθυμίας. Θέας γὰρ ὕσα δυσκυνασχευῶν καὶ βαρυθυμῶν ἔλεγες, ὅτι οὐ δύνασαι φέρειν τὰς τῶν νόσων αἷ σε κατέσχον ἐπιφορὰς, ὅτι ἀπώλετο ἡ συνοδία σου, μὴ ἔχουσα τὸν προστατούντα, ὅτι ὁ Χαλκιδόνος ὁ ἀγῶς καταλυθῆναι τὴν συνοδίαν παραίτιος γέγονε. Ταῦτα ἐκ βάθους καρδίας ἔλεγες ἀθυμῶν καὶ τὸ πολὺ τῆς ἀθυμίας τὴν νόσον, οἶμαι, ταύτην ἔτεκεν. Εἰ οὖν ἐξ ἀθυμίας ἡ νόσος, φύγειν γρή λοιπὸν τὴν ἀθυμίαν, ἵν' εἰς ὑγείαν ἐπανέλθῃς. Τίς δὲ οἶδε μήποτε καὶ θεὸς ἠγάπησεν, ἀγίου ἀνδρὸς, τοῦ Χαλκιδόνος, γογγυζομένου. Ἄλλ' ὁμοῦς ὀθενδήποτε ἡ νόσος, εὐχαριστεῖν δεῖ τῇ θεῷ. Εἰ μὲν γὰρ πάντῃ ἦν ἡ νόσος ἀκερδῆς καὶ μὴ εἰς τέλος ἔμελλε λήξειν χρηστὸν, ἀφόρητον ἔδει σοι πάντως εἶναι τὴν λύπην. Ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸς κέρδος καὶ πέρας ἡ νόσος χρηστὸν ἀφορᾷ, οὐκ ἐπαινετὸν οὐδὲ ἀσφαλὲς καταδαπτίζεσθαί σε τῇ λύπῃ. Καὶ ποῖον ἔρεις ἐκ τούτου τὸ κέρδος; Ἐγὼ σοι λέγω τὰ τοῖς δικαίοις ἀποκαίμενα ἀγαθὰ. Εἶτα οὐδὲ ἀνέλπιστος ἡ ὑγεία. Πολλοὺς γὰρ συνειδέναί ἔχομεν, ὅσοι πάθους ἀπηλλάγησαν τοιούτου. Ἐνὶ δὲ σὺν θεῷ τὴν ὑγείαν ἰδεῖν, εἰ παύσῃ κλαίων ἄμετρα καὶ ἀθυμῶν. Εἰ γὰρ μικρὸν ἐπανερχομένης σοι τῆς αἰσθήσεως πρὸς πένθος χωρεῖς καὶ ἀθυμίαν ἄμετρον, ἀθυμία δὲ προσθήκη τῆς νόσου, πότε λοιπὸν τὴν ὑγείαν ὄψει; Δέδοικα μὴ καὶ ὅτι νοσεῖς αὐτὸς δόξης αἷτιος τοῖς πολλοῖς καὶ οὐκ ἄλλος, καὶ σε κατακρίνωσιν ὡς τῆς νόσου ταύτης δημιουργὸν, κάντευθεν καὶ τὸν οἶκτον σδέσεως καὶ τὴν συμπάθειαν, ἣν μόνῃ πάντες σοι συνεισφέρομεν. Εἰ γὰρ ἔμελλες μὴ ἀθυμῶν ὑγείαν εὔρειν, σὺ δὲ οὐ παύῃ τῇ ἀθυμίᾳ χρώμενος, πῶς οὐκ αὐτὸς τῆς νόσου παραίτιος; Καὶ σὺ μὲν ἀθυμεῖς καὶ ὑπὲρ μέτρον λυπῇ διότι νοσεῖς πενθῶν

1. πολλήν ΒΟ : πολὺν Β (καὶ πανταχοῦ). μηδὲ ΒΟΑ 3. ἐγὼ Β : ἐγὼ ἐκ τοῦ ἐγὼ ΟΑ : 4. προσέβαλε ΒΟΑ 5. ἀθυμίας ΒΟ : ἀθυμίας ἐκ τοῦ ἀθυμίας Α 6. ἔλεγες ΒΑ : ἔλεγε Α 7. φέρειν Β : φαίρειν ΟΑ ἀπώλετο ΒΟ : ἀπόλετο Α 8. βάθους ΒΟ : βαθους Α 9. ἐξ ἀθυμίας ΒΑ : ἐξ ἀθυμίας Ο 10. θεὸς ἠγαπήσεν Β : ὁ θεὸς ἠγαπήσεν ΟΑ 11. γογγυζομένου ΒΑ : γογγυζομένου Ο 12. ὀθενδήποτε ΟΑ : ὀθενδήποτε Β 13. πάντῃ ΒΟ : πάντα Α 14. (καὶ 16). χρηστὸν Β : χριστὸν ΟΑ 15-18. τὰ τοῖς Β : τατοῖς ΟΑ 19. οὐδὲ ΒΑ : οὐδὲ Ο ἡ ΒΟ : ἡ ἐκ τοῦ ἰ Α 20. σὺν θεῷ ΒΟ : σὺν θεῷ Α 21. προσθήκη ΒΟ : πρόσθήκη Α 22. τὸν οἶκτον ΒΑ : τὸνοῖκτον Ο μόνῃ ἔγραψα : μόνον ΒΟΑ

δὲ παρὰ τὸ μέτρον καὶ θυροθυμῶν μᾶλλον νοσεῖς. Πότε οὖν τὴν ὑγείαν
 ἔξεις; Ἀλλὰ τοῦτό σε λυπεῖ, ὅτι λύσιν οὐκ ἐλπίζεις τῆς νόσου; Καί
 μὴν οὐκ ἔχεις τὸ μὴ λυθῆναι βέβαιον. Ἐἴτα ἀφ' ὧν μὲν σοι παραινου-
 μεν ἔσται θεοῦ ἰδούμενος ἢ λύσις, ἀφ' ὧν δὲ κατὰ στυγοῦ πράττεις
 δυσέλπιστος ἢ λύσις. Ἐποκείσθαι δὲ ὅτι καὶ ἀνέλπιστος ἢ ἴσως. Ἄρ' ἔ
 οὖν ἀμέτρα διὰ τοῦτο λυπεῖσθαι χρή; Ἐμοὶ δοκεῖν οὐδαμῶς, διότι μέγα
 τὸ ἐσόμενον ἐκ τούτου κέρδος, οἷον καὶ Λάζαρος εὗρεν ὁ πτωχὸς καὶ
 ἀνέστιος καὶ μηδὲ μέχρι τῶν εὐτελεῶν ψυχίων εὐπορῶν καὶ Ἰωβ ὁ πο-
 λὺς τὴν καρτερίαν ἐν συμφοραῖς καὶ ἄλλοι τῶν ἁγίων οὐκ ὀλίγοι. Τίς
 δὲ πενθεῖ, πλοῦτου τυχεῖν προσδοκῶν, ἢ τίς ἀθυρεῖ γεωργός, θαψιλῆς
 ἐλπίζων ἰδεῖν τοὺς καρπούς; Καὶ εἰ μὲν οὐκ ἐξάλειψεν ἡ νόσος ἀμαρ-
 τημάτων, χεῖρεν καὶ διὰ τοῦτο χρή, ὅτι καταδίκη ἐρρύσθη, ὅτι γε-
 ἐνήης ἀπηλλάγη. Τί δὲ οὐκ ἂν εἴλετό τις τῶν νοῦν ἐχόντων ὑπὲρ τοῦ
 βάσανον φυγεῖν αἰώνιον; Εἰ δὲ καὶ πρὸς τῇ καθάραι βύπους καὶ γεέν-
 νης λύσαι, ἔτι καὶ βασιλείαν ἢ νόσος οὐρανῶν προξενήσει, τί τούτου
 15
 τερπνότερον γένοιτ' ἂν; Ἀλλ' οὐχ ὁ Λάζαρος φησιν ἐκεῖνος οὐδ' ὁ
 Ἰωβ ἔπαθέ τι τοιοῦτον οἷον νῦν ἐλεεινῶς πέπονθεν ὁ Φιλόθεος. Ἐκει-
 νοὶ μὲν γὰρ καὶ τοῦ πάθους αἰσθησὶν εἶχον καὶ παραμυθίας παρὰ τῶν
 συμπαθῶν ἐδέχοντο βήματα· οὗτος δὲ καὶ πάσχων ἀναισθητεῖ καὶ
 πρὸς πάντα κωφός ἐστι τὰ βήματα. Τί λέγεις, ἄνθρωπε; Διὰ τοῦτο
 20
 μάλιστα κουφότερά ἐστιν ἐκείνων τὰ σά. Ὁ πόνος γὰρ τῶν αἰσθανο-
 μένων ἐστίν, οὐ τῶν ἀναισθητῶν, καὶ ὅσον αἰσθήσεώς τις μετέχει
 πλείονος, τοσοῦτον αἰσθάνεται καὶ τῶν ἀλγεῶν. Καὶ ὁ ἱερεὺς γὰρ προσ-
 παλαίων νόσῳ, εἰ πρὸς τὰς πληγὰς ἀναισθητῶς εἶχε καὶ ἀθεάτως,
 κουφότερον ἂν ἦγεῖτο τὸ πάθος. Καθάπερ γὰρ καὶ ἡμεῖς μᾶλλον θα-
 25
 κρῦομεν τοὺς οἰκείους ὀρώντες πάσχοντας ἢ οὐχ ὀρώντες, οὕτω καὶ
 εἰς ἑαυτὸν ἕκαστος αἰσθανόμενος μὲν μείζον ἐν ταῖς νόσοις ἀλγεῖ, ἀναι-
 σθητῶν δὲ οὐ τοσοῦτον. Εἰ δὲ καὶ τῶν ἁγίων ἐκείνων τὸ πάθος ἀναι-
 ρώτερον τὸ σὸν, ἠδονῆς ἀφορμὴ καὶ τοῦτο μέγιστος. Εἰ γὰρ ἡ νόσος

1. τὸ μέτρον B : τομέτρον OA 2. ἔξεις BA : ἔξεις O τοῦτο BOA
 5. ἐποκείσθαι BA : υποκείσθαι O 6. διατοῦτο A : διατοῦτο BO 7. πτω-
 χός B : πτωχός OA 8. ψυχίων BO : ψυχίων A 9. οὐκ ὀλίγοι BA : οὐκοί-
 10. 11. 12. χρή B : χρη A 13. εἴλετό B : εἴλετό OA 14. βάσανον B : βα-
 15. 16. ὁ BA : ο O λάζαρος φη-
 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

ἀγαθοῦ πρόξενος, ὅσον ἢ νόσος μείζων, τοσοῦτον ἔσται πλείω τὰ ἀγαθὰ ἐπ' ἐλπίδι δὲ πλείονων ἀγαθῶν μείζον καὶ χαίρειν χρηΐ. Οὐκοῦν εἰ μᾶλλον ἐκείνων νοσεῖς τῶν ἀγίων, πλείστους προσδόκα καὶ τοὺς καρπούς· πλείστων δὲ ἐνεκεν καρπῶν οὐκ ἀθυμεῖν προσηΐκει καὶ ἀνίσθαι, ἀλλὰ τέρπεσθαι καὶ χαίρειν. Ἄλλ' αἰσχρὸν ἔστιν ἢ νόσος φησὶν ἢ ἐμῆ, ὅτι καὶ ἡμάτια ἀποδόμοι καὶ γυμνὸν ἑμαυτὸν προτίθημι, θέαμα τοῖς ἄρθεσιν ἐλαεινόν. Οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἔστιν αἰσχρὸν, ἀγαπητέ. Αἰσχρὸν γάρ ἐστιν ὃ καὶ νόμοι κολάζουσι καὶ ἄνθρωποι μισοῦσιν ὑπὲρ οὗ δὲ συμπάσχουσιν ἄνθρωποι καὶ θακρῦουσιν, οὐκ ἂν αἰσχρὸν εἴποι τις ὑψηλῶν τῶν νοῦν. Οὐδὲ γάρ τὸν ἀπὸ ναυαγίου τοῖς κύμασι προσκρουόμενον αἰσχρὸν φαίη τις ἂν ποιεῖν ἢ πάσχειν, ὅτι γυμνὸς παλαίει τῷ κλύδωνι καὶ ἐπὶ θαλάσσης ἀτάκτως τῆδε κάκεισε φέρεται, ἐλαεῖ δὲ μᾶλλον ἄπας καὶ χεῖρα, εἰ δυνατόν, ὀρέγει, ἐπιχειρῶν ἀρπάσσει τοῦ κινδύνου τὸν ἄνθρωπον. Τοιοῦτον, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ σοῦ νόμιζε. Ἄλλὰ πικραίνω, φησὶ, τοὺς ἀδελφοὺς κάμνοντας δι' ἐμὲ καὶ τῶν κατ' εὐχὴν ἢ χρεῖαν ἄλλην ἀφισταμένους. Οὐ τοῦτο πικρία τοῖς ἀδελφοῖς, ὃ βέλτιστε· πικρὸν ὅτι νοσεῖς, πικρὸν ὅτι τὴν νόσον ἀθυμῶν ἐπιτείνεις, ἐκεῖνο δὲ οὐ πικρὸν. Καὶ πόθεν δήλον; Ὅτι χαίρουσι προσιόντες σοὶ καὶ θεραπεύοντες, ἀνιῶνται δὲ ἀπωθεόμενοι καὶ σου τὰ πρὸς θεραπείαν ἐκσφενδονῶντας. Ὁ γάρ τις οἶεται πικρὸν, τοῦτο μισεῖ καὶ ἀποπτύει· ἢ δὲ καὶ προσεγγίξειν ἐφίσταται καὶ καταψᾶν καὶ θεραπεύειν, πρὸς τοῦτο τίνα ἂν ἔχοι τὴν ἀηδίαν; Οὐκοῦν εἰ πικρὸν ἐδόκει τοῦτο τοῖς ἀδελφοῖς, οὐδένα ἂν ὄραν εἶχες ἐγγύς, οὐδένα εἰδὲς σοὶ προσιόντα, οὐδένα εὖρες θεραπευτήν, οὐδεὶς ἡμέροις σοὶ προσδιελέγετο ῥήμασιν, οὐδεὶς χορηγῶν ἐτύγχανε τῶν πρὸς θεραπείαν. Νῦν δὲ καὶ εἰ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτὸν ἐξορῶσαι προῦκαιτο τῆς σῆς ἐνεκεν ὑγείας, οὐδ' ἂν καὶ τούτων ἐφείσαντο. Ὅτω σοὺ περικαίονται, οὗτω πνευματικῶς κατὰ τοὺς συνέδητας ἰυγῆς καὶ πάντα ὄρασαι καὶ παθεῖν ἐτοιμῶς ἔχουσιν ὑπὲρ σοῦ. Ἐπειτα, εἰ τούτους ἀνιάσθαι νομί-

1. ὅσον ἢ νόσος μείζων ΒΟ : λείπουσιν Α τοσοῦτον ΒΑ : τόσοῦτον Ο
 τὰ ΒΑ : τὰ Ο 2. χρηΐ ΒΟ : χρηΐ ἐκ τοῦ χρηΐ Α 3. ἐκείνων ΒΟ : ἐκεινων
 ἐκ τοῦ ἐκεινων Α 4. οὐκ ἀθυμεῖν ΒΑ : οὐκαθυμεῖν Ο 6. ἑμαυτὸν Β : ἑμαυ-
 τον ΟΑ 11. τις Α : τίς Ο : τίς Β 13. ὀρέγει ΒΑ : ὀρέγει Ο 17. ἀδέλ-
 φοῖς ὃ ΒΟ : ἀδελφοῖς ὃ Α 20. ἐκσφενδονῶντας ΒΟΑ 24. εἰδὲς ΒΟΑ
 25. προσδιελέγετο Α : προσδιλέγετο Β : προσδιλλέγετο Ο 25-26. οὐδεὶς χορη-
 γῶν—καὶ εἰ Β : λείπουσιν ΟΑ 26. ὀφθαλμοὺς αὐτῶν Β : ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ΟΑ
 ἐξορῶσαι ΒΟΑ 26-27. ἐνεκεν ΒΑ : ἐνεκεν Ο 27. περικαίονται ἐκ τοῦ περι-
 καίονται Β : περικαίονται ΟΑ 28. ὄρασαι ΒΟΑ 29. ἔπειτα ΒΑ : ἔπειτα Ο

ζεις, ὅτι περὶ σέ κάμνουσι, σκόπευε ἄρα χρητὴ τί ἂν ἐκείνους εὐφρανεῖς ποιῶν; Ἡδονὴ δὲ αὐτοῖς ἄπασθ' ἢ μείζων τὸ μὴ καταπίπτειν σε ἀθυμοῦντα μηδὲ λύπησ' ἀμετρίᾳ καταβαπτίζεσθαι.

Ταῦτά σοι, φίλτατε Φιλόθεε, τὰ ἐμὰ, καὶ, εἴ μοι πείθῃ, χρηστῶ γε ὄντι συμβούλῳ, τὸ πολὺ μὲν ἄφες τῆς ἀθυμίας, τὸν θεὸν δὲ πάντων ὃ ἐνεκεν δόξασαν, εἰδὼς τὸ τοῦ μακαρίου Παύλου, ὡς οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς, καὶ ὅταν σαυτὸν ὄρας ἐν αἰσθήσει, μίαν ἄπαυστον ἔχε μελέτην, τὸ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, υἱὲ τοῦ θεοῦ, ἐλέησόν με. Ὅς ἐλεῖσαι καὶ τῆς νόσου τὸν ἐμὸν ἀπαλλάξαι Φιλόθεον χάριτι μὲν αὐτοῦ τοῦ 10 κοινού Σωτήρος, πάντων δὲ πρεσβεῖα τῶν ἁγίων, ὧν ἐκ ψυχῆς ὑπὲρ σοῦ δεῖται ὁ σφόδρα σε φίλων Θεσσαλονίκης εὐτελής Ἰσιδώρος.

3.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, ἀγαπητέ μοι ἐν Χριστῷ κύριε Φιλόθεε, 15 ἔγραψα πρὸ μικροῦ ὅπερ οἶδας, ἐνόμισα δὲ ἱκανὸν ἐκαίνο, καὶ τὸ πολὺ τῆς ἀθυμίας περιελεῖν καὶ σε τῆς νόσου μικρὸν ἐξελεῖν. Ἄλλ' εἰ καὶ μὴ κατ' ἐλπίδας ἐκαίθην ἐξέβη τὰ κατὰ σέ, ἀλλὰ τῆ τοῦ θεοῦ χάριτι οὐ πάντῃ τὰ τῶν ἐλπίδων ἀπέσθη. Νῦν γὰρ καὶ τὸ σφοδρὸν, ὡς ἤκουσα, ἐλώπησε τῆς νόσου καὶ ἡ ἐπιβολοῦσα τὸ ἴγχεμονικὸν κίττα 20 οὐκ εἰς μακρὸν παραμένει, καὶ ἡ αἰσθησις θάττον καὶ κάλλιον ἐπκνύρχεται. Καὶ ὁ μὲν θεὸς τῆ οἰκείᾳ χρώμενος ἀγαθότητι οὕτω τὴν μάστιγα ἐλαττοῖ· σὺ δὲ τὴν ἀθυμίαν· δεδιήλωται γάρ μοι καὶ τοῦτο· οὐκ ἀνακόπτεις, ἀλλ' ἐπιτείνεις. Ἐχρῆν δὲ σε ποιεῖν οὐχ οὕτως, ἀλλὰ κατὰ τὴν τῆς μάστιγος ἀφαίρεσιν καὶ τὴν ἀθυμίαν ἀφαιρεῖν, ἕν' ἐκείνης 25

6. οὐκ ἄξια B : οὐκάξια OA 8. σαυτὸν B : αὐτόν OA ἐν αἰσθήσει B : ἐναισθήσει OA 9. ὃς B : ὃ OA 11-12. ὑπὲρ σοῦ BA : ὑπερσοῦ O

3. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ Εἰς τὸν αὐτόν B : Ἐπιστολὴ εἰς τὸν αὐτόν O : λέγουσιν A

15. κύριε BO : κύρ A 17. περιελεῖν B : περιελεῖν ἐκ τοῦ περιελεῖν A : περιελεῖν O 18. κατ' ἐλπίδας B : κατελεπίδας OA 21. θάττον A : θάττον OA 22. οὕτω BO : οὕτω (διαγεγραμμένον) οὕτω A 23. γὰρ BA : γὰρ O
24. ἀνακόπτεις O : ἀνακόπτεις OA

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ Κ. Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006